
LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

PER LA DIGNIFICACIÓ DE LA POLÍTICA

Estam en ple període electoral i en plena efervescència electorera. LA NOSTRA TERRA, que no és de cap partit, davant del retorn a l'activitat de tots els partits, i de l'espectacle qui recomença, es dol que a Mallorca, pel que estam presenciant, el present s'enllaci de tal manera amb el passat, que faça donar per inútils els set anys d'interregne dictatorial, estèrils, pel que es veu, quant a dignificació i depuració de la nostra política. ¡I tant com hi podrien haver ajudat!

L'espectacle és desencoratjador. Han començat les lluites de partit, que estan molt enfora—descomptada honrosa minoria—del significat de lluita política en el sentit d'educadora del poble. El que estam presenciant no és una lluita, és una baralla suscitada pels personalismes i atiada pels interessos individuals. I en aquests moments, que poden ésser decissius per l'avenir de l'Estat i, conseqüentment, per la vida de la terra, ens dol més que mai que les coses vagin així i més que res ens dol sentir-nos impotents per aixecar-les al pla que els pertoca i on nosaltres voldríem veure sempre les qüestions, que a tothom afecten, de la política.

Tota la propaganda es redueix, per part dels cacics, a la caça d'electors; les banderes dels partits són draps de banderia; les idees, negociacions; les doctrines, mitges veritats i drapets al sol, els ideals, gosariem a dir, odis. ¿Què pot sortir-ne de tot això, sinó un augment

major de la confusió regnant, encara, o el guany personalíssim de victoriós en perjudici dels vençuts? ¿I el poble? ¿I els interessos públics? Aquests i aquell semblen quedar al marge de la brega, quan, a fi de comptes, seran els qui més directament n'hauran de pagar les conseqüències.

Vetaquí que havíem cregut que podíem esperar que els set anys de règim forçat ajudessin a l'eclosió d'un nou concepte de ciutadania. Sembla, però, que els dirigents de la política local no han tengut encara temps per fer examen de consciència i meditar sobre la pròpia responsabilitat personal en relació al respecte degut a les masses, i a l'educació política d'elles. I les masses populars, tanmateix, poden cansar-se un dia i donar-se compte de l'engany. Si aquest dia arribàs, el tribunal de justícia ciutadana no tendria apel·lació possible, puix que els vells dirigents haurien contribuït els primers a erigir-lo amb la pròpia perseverància i errònia contumàcia.

Els partits mallorquins no responen a la seva denominació. Integrats en gran majoria per gent forçada, animats per l'odi als d'enfront, i plens de mans obertes qui esperen, els manca, a la majoria dels partits, l'estètica del partit, buits com són d'ànima colectiva, i supeditats a la persona, no a la idea, ni a la doctrina.

I una virada en rodó és més urgent que mai. Per això voldríem votar aquestes retxes als homes intel·ligents que sien entre els caps i comités dels partits, i apellar a la seva cultura per la transformació i dignificació de la lluita. Només la cultura pot ensenyar-nos a propugnar el propi ideal—sempre que ens haguem cuidat primer de tenir-ne un de propi, d'ideal—respectant el del contrari; a netejar i elevar la propaganda, cercant el triomf del propi programa més que la derrota personal de l'enemic; escampant idees davant l'elecció i no deixant a l'aire l'elecció de les idees.

Ara, malauradament, predomina la brega sobre la lluita que voldríem; la propaganda pel desprestigi personal del contrari, sobre la propaganda de la causa; l'esforç pel triomf de la persona sobre la puresa de la idea; l'afany de la quantitat sobre la qualitat; la coacció individual sobre la llibertat colectiva; les obligacions privades sobre els drets públics; la impuresa del vot sobre la puresa del sufragi.

CARTES VUITCENTISTES

Don Joan Palou i Coll i la seva "Campana de la Almudaina", de la qual s'escaigué just suaradía 3 de novembre—el cinquantenari, no és certament episodi dels més negligits per la crítica i la història de la literatura a casa nostra. Guillem Forteza,¹ Joan Torrendell,² Miquel S. Oliver,³ Joan Ll. Estelrich,⁴ per no citar sinó els principals, hi han prodigat el comentari. El darrer transcriu en la seva Biografia unes cartes de l'autor a la seva família, de l'època gloriosa. L'interès de les que segueixen no és altre que l'ésser de qui són, i afegir, si per cas, algun petit detall als ja fets públics en els treballs esmentats, sobre la situació d'ànim del nostre autor dramàtic en passar de l'obscuritat a la glòria, amb motiu de l'estrena de la seva obra. Una de les efemèrides més curioses, sens dubte, aquest drama, de la vida literària mallorquina, i fins gosaríem a dir de l'espanyola, del segle XIX.

I

Sor. D. José Luis Pons.

Madrid y marzo 8/59.

Dispénsame, querido Luis, que no haya contestado hasta ahora a tu grata 22 enero último: la compañía dramática del teatro del Príncipe de esta villa ha ido estudiando un drama titulado "Una

---

¹ — *Obras Críticas y Literarias* de Guillermo Forteza. Tomo I. Palma de Mallorca, 1882, p. 259 i altres.

² — *Don Joan Palou i Coll*. Discurs fet per encàrrec de l'Excm. Ajuntament de Palma, 31 Dbre. 1900. Palma, 1902.

³ — *La Literatura en Mallorca*. Palma, 1903, p. 127, i sgts. *Hojas del Sábado*. I. De Mallorca: Palou y Coll y "La Campana de la Almudaina", p. 159.

⁴ — *Biografía de Don Juan Palou y Coll*. Palma, 1907. Repetit en: *Páginas Mallorquinas*. Palma, 1912.

Corona de Espinas" (que si lo silvan no será mio) cuyos ensayos se han interrumpido... ¡merced!... a la muerte de la mujer de Don José Valero acaecida anteayer. Esperaba que el drama se estrenase para contestarte y mandarte un ejemplar a la vez, caso de no ser silvado; pero ese incidente que dilatará mas de un mes el estreno no me autoriza a retartar mi contestación y a esponerme a que me acuses de indiferente y hasta de ingrato a tu amistad. Quedamos pues, yo disculpado contigo, y tu enterado del objeto de mi permanencia en Madrid.

Cumpliré con mucho gusto el encargo que me haces, llevándome a Palma, cuando vaya allá, un ejemplar de la 2.ª edición del Aguirre. Deseo servirte, lo deseo mucho, soy tu amigo.

Los hermanos Humbert viven calle Hortaleza n.º 4 entresuelo, yo calle de Jardines n.º 21 cuarto 2.º.

Como puedes imaginarte, la muerte de la mujer de Valero, a la cual no conocia, me ha puesto de un humor mortal. En medio la general alegría en que hierve todo Madrid estos dias de carnaval, yo estoy de luto no por haberse muerto la mujer de Valero, sinó porque su muerte va a alargar mucho mi agonía... dramática. ¡Que egoistas somos!

¡Cuanto me alegraría que pudieses leer mi Corona de... ¡Espinas! antes de estrenarse!

Ponme a la disposición de papá, Mariquita y demás familia, no te olvides de dar memorias a nuestro amigo y poeta Miguel Victoriano Amer, contéstame y dispón de tu afmo. amigo

Juan Palou y Coll.

II

Querido Luis: cuando recibí tu última 21 marzo, creí que a estas horas se habria estrenado mi drama y estaria de vuelta para Mallorca; nada de esto ha sucedido, el drama no se pondrá en escena hasta la próxima temporada, y espero que mi familia me dé permiso para ir a veranear a Granada o me mande volver a Palma, que será lo mas probable. Si vuelvo pronto a Mallorca me llevaré el ejemplar del Aguirre, si nó, puedo encargar al primero de los conocidos o amigos que pase a la isla, que se lo lleve y

lo entregue a nuestro Lorenzo: contéstame lo que quieres que haga.

Escribir un drama en España es lo de menos, ponerlo en escena es obra de romanos sobre todo para el que, como yo, ni es gacetillero, ni revistero ni literato de café. ¡Como ha de ser! Hace pocos días se ha estrenado en el Príncipe un drama del Sr. Ferrer del Rio (actual censor de teatros) titulado "La senda de espinas" que ha sido recibido con frialdad porque es... de su autor, y que sin embargo merece la honra de una silva: tras la senda de espinas con el écsito que ha obtenido, no me conviene que se dé La Corona de Espinas: esto, lo adelantado de la presente temporada, el desorden que reina en el teatro del príncipe, la mala estrella que tiene hace algunos meses, &c. &c. me han resuelto a quedarme por puertas hasta el prócsimo Setiembre. ¡No escribas dramas, Luis, no escribas dramas si no quieres meter un drama en tu corazón!

Celebro infinito lo que me dices del periódico "El Arte". Tn tienes obligación de escribir: la naturaleza te ha hecho mas que catedrático, no seas ingrato a ese astro que desde la infancia alumbra tu inteligencia privilegiada.

No puedo ser mas largo. Ponme a la disposición de la familia y ten siempre presente que te quiere de verdad tu afmo. amigo

Juan Palou y Coll.

Madrid y Mayo 2/59.

III

Sor. D. José Luis Pons.

Ya me tienes, querido Luis, hecho todo un poeta dramático, gracias al drama de que tuve el gusto de leerte el final del acto 2.º Las fuertes y continuas impresiones que he recibido desde la noche del estreno de "La Campana", y la vida agitada que he llevado y sigo llevando me han privado del gusto de escribir a muchos de mis amigos entre los cuales sabes te distingo.

Te incluyo dos ejemplares del drama, uno para ti y el otro para nuestro amigo Amer a quien tendrás la bondad de entregarlo, diciéndole que le escribiré.

He sabido que te propones poner en "El Arte" algún artículo referente a "La Campana de la Almudaina" lo cual te agradezco infinito, rogándote te sirvas recoger cuanto la prensa de Barcelona diga de mi composición para mandármelo con lo que tu escribas en "El Arte" a Palma donde iré a mediados de este mes.

Me han dicho que se está ensayando "La Campana" en esos dos teatros "Liceo" y "Liceo Barcelonés". ¡Cuanto lo celebro!

Deseo muchísimo echar un párrafo largo contigo sobre mi afortunada "Campana". Cuando me halle en Palma algo mas tranquilo o repuesto de la agitación en que vivo te escribiré con mas extensión que ahora.

Sírvete dar miles de recuerdos a tu padre, Mariquita y familia, a los amigos míos de esa, en particular a Juanito Fontanals si está en Barcelona y dispón de tu afmo. amigo

Juan Palou y Coll.

Madrid Dic. 4/59.

Tienes tu casa calle de Jacometrezo, 72 pral. derecha.

IV

Sr. D. José Luis Pons.

Querido Luis: me alegro mucho del concepto que te ha merecido "La Campana" y te agradezco los consejos que me das para mis trabajos dramáticos sucesivos, consejos prudentísimos y tanto mas oportunos, aunque los llames rancios, cuanto que es muy fácil ser olvidados por un dramaturgo novel como yo. La prensa de Barcelona en general ha tratado bien mi *primera* producción, aunque no haya sido tan generosa como la madrileña, teniendo en mi concepto motivos para serlo mas que esta; pero no pude menos de leer con indignación el artículo del Sr. D. Manuel de Lasarte que, como era natural, ha acabado por inspirarme el mas profundo desprecio. Os agradezco en el alma a ti y a los mallorquines residentes en esa que lo hayan leído el que no le hayais contestado, pues contestándole le hubierais dado una importancia que no merece siquiera por su estilo insolente.

Una escritora de mucho mérito, amiga mia, me encarga que

averigüe qué obras ha premiado la Sociedad Económica barcelonesa de amigos del país en la sesión que para este objeto debió celebrar el 19 de Noviembre último. Ten la bondad de informarte de ello y contéstame a la mayor brevedad.

Ya me tienes otra vez en Palma y en el seno de mi familia comiendo ensaimadas y autorizando escrituras. ¡Que vida tan diferente de la que llevaba en Madrid!

Recuerda mi afecto a papá, María y demás familia, recibid un millón de memorias de la mía y manda a tu leal amigo

Juan Palou y Coll.

Palma Enero 4/60.

Per la transcripció,

J. P. I M.

CARRERS SOLITARIS

CARRERS, solitaris recers
on l'ombra perpètua habita,
carrers on apar que gravita
la boira dels segles... carrers

perduts, on es fon com un res
la veu del qui lent hi transita,
carrers com un cor qui medita,
carrers amb repòs de carners...

Carrers de la vida natal
amb ratxes de greu tramuntana
i un fons de muntanya espectral;

vostra àuria pau s'encomana
entranyes intactes de mal,
recers de la fúria humana!

INTERIOR

PETITES cambres primparades
amb centenaris paraments,
—llençols de cànem benolents,
feixugues robes mostrejades.

Tristes floreres esfullades,
grocs crucifixos transparents,
sostres ombrívols i cruixents,
nues parets emblanquinades.

El vostre brill no mor debades:
són vostres gràcies humanades
de llarg contacte amb els vivents,

cambrons obscurs, vells paraments
que heu endolcit els sofriments
de tantes vides resignades!

GUILLEM COLOM

M A H A T M A G A N D H I (I)

EN Prat de la Riba—que ara molts anomenen Seny ordenador de Catalunya possiblement cercant expressar, reduït a una mida humana, el concepte de plasmador de l'ànima del seu poble, que mereix l'activitat política d'aquell gran home—ens va deixar per escrit la demostració del fet de la nacionalitat catalana, i cercant remuntar-se als seus orígens, en troba la primera anella en l'etnos ibèrica, en la nacionalitat ibera que, estesa des de Múrcia fins al Rose, el viatjant fenici, que Avienus copià, resseguí cinc-cents anys abans de J. C. Territori obert a totes les invasions havia de rebre múltiples i diverses influències, però la rel fonamental, el substracte de l'esperit col·lectiu tenia d'ésser molt poderós, per tal d'arribar a forjar una cultura pròpia, una llengua pròpia “ànima mateixa del poble feta visible i tangible”. De tots els elements que componen una nacionalitat, precisament el primer és la terra. Per dir-ho amb les mateixes paraules de Prat de la Riba, “la terra, en la joventut dels pobles, obra sobre els homes i els pasta a semblança seva; representa una acció contínua exercida per les impressions que entren pels ulls, pels productes que restauren les forces físiques, pels flagells que congria, pels esforços que gasta, per les necessitats que engendra, pel tremp que dóna al cos i a l'esperit, pels portells naturals que obre a les civilitzacions i races forasteres o els obstacles amb què entrebanca la introducció de la seva influència”. Cada bocí de terra, estesa sota el cel, amb les seves característiques geogràfiques definides, és sosteniment d'un poble que es fa a imatge seva; els homes que l'habiten reben d'ella influències definitives.

És clar que la terra és solament un dels elements que entren en la formulació d'una nacionalitat, però és un element d'una influència cabdal i definitiva. La idea de nacionalitat, com a fórmula

---

(1) Conferència llegida a l'“Associació per la Cultura de Mallorca” el dia 21 de gener de 1931.

ideològica que és, no es troba definida sinó a l'instant en què un poble pren consciència d'ell mateix; però el no haver-se expressat la seva definició, no vol dir que siga lícit negar la seva existència. En el segle XIX s'ignorava el que pogués ésser l'electricitat, la qual cosa no vol dir, certament, que no es tenguessin idees ben clares de l'existència d'aquesta força natural i del seu aprofitament industrial. Així, existien i existeixen infinitat de pobles sobre la terra que s'ignoraven a ells mateixos, i que, trobant-se en les circumstàncies particularment propícies del nostre temps, han vingut a retrobar, o a trobar, la noció de la seva existència nacional, i cobejosos d'ésser, per damunt de tot, el que són, rebutgen enèrgicament les influències externes dels altres pobles que podrien modificar les virtuts més essencials de la seva ànima.

Un dels pobles que es troba precisament en aquestes condicions és l'Índia. El sentiment nacional índic és una cosa molt moderna, quasi podríem dir dels nostres dies. La mateixa paraula Índia, amb la qual nosaltres evocam un poble ample de 4.800.000 quilòmetres quadrats, un poble de 350.000.000 d'habitants, és una paraula que no existeix en cap de les llengües allà parlades. És una paraula que sorgí del xoc de l'Occident amb aquelles terres de l'Orient llunyadà. Els grecs la tragueren del nom del riu Indus que anomenaren així, derivant-la del mot sanscrit *shindu* que no vol dir precisament aquell riu, sinó *riu* en general. Tampoc té cap llengua índica la paraula nacionalitat. La noció, doncs, d'un estat coherent i uniforme era desconeguda a l'Índia. La seva organització social en castes, la multiplicitat dels seus regnes, costums, religions i llengües li donaven un caient molt particular propici a les invasions dels pobles veïns i dominadors que fàcilment podien fundar imperis d'un jorn damunt aquella terra dels pensaments eterns, com l'anomena Romain Rolland; aquests imperis, però, foren sempre efímers. L'ànima índica té unes rels poderoses i incorruptibles que xuclen la llecor millenària de la terra amarada pels rius sagrats que baixen de les congestes de l'Himalaia, les més alteroses del món. En els darrers cinquanta anys, però, s'ha produït un despertar nacionalista a l'Índia, precisament quan semblava que l'Índia estava abocada a sofrir una mena d'occidentalització.

L'any 1857, la Companyia d'Índies, a conseqüència de la terrible revolta dels cipaïos, cedí tots els seus drets,—si és que es pot anomenar així el poder d'establir una organització dedicada a l'explotació d'un poble—, a la Corona britànica, i en aquell instant s'inaugura a

l'Índia una política ben definida que contribueix poderosament a la renaixença d'aquella terra i al seu despertar nacional. Naturalment, que no es pot dir que aquesta fos la intenció dels dominadors, però aquesta va ésser la realitat. El Govern britànic, servint-se pels seus fins de les necessitats econòmiques dels rajàs, enrobustí el poder feudal d'aquests monarques; anul·là amb la seva ajuda la indústria índica i suprimí així la competència que podria dificultar el desenvolupament de la indústria metropolitana, assegurà l'exploració agrícola del país, creant una nova classe de propietaris rurals servidors de les seves idees, que al mateix temps que col·laboraven a la seva política li servien per assegurar-se una deu inexhaurible de les primeres matèries que necessitava la seva indústria.

Aquest programa necessitava, però, posar en valor,—en el sentit industrial modern—, totes les riqueses de l'Índia, fent-se precis establir noves vies de comunicació, estendre damunt tota la península una xarxa de ferrocarrils, crear una administració uniforme, etc., en una paraula, plantejar dins un país esmicolat en una infinitat d'Estats aparentment independents, la qüestió de la unitat política i econòmica. Plantejar-la i resoldre-la. Això és el que intentaren fer els anglesos i en part ho aconseguiren.

Ara bé, aquest programa tenia d'ésser posat en pràctica pels anglesos saturats de les idees liberals i democràtiques de la vella Anglaterra. Aquests homes sentien sonar constantment a les seves orelles paraules fatilleres que es referien a la missió civilitzadora que la metròpoli els encarregava. La funció estrictament econòmica que els encomanaven s'abscondia sota un vernís d'ideal sense el qual cap política és possible. Per altra banda, per tot esperit perspicaç és massa evident la relació existent entre la cultura d'un poble i la seva benestança econòmica; així resultà precis i urgent als nous dominadors provocar un reviscolament cultural del país. L'Imperi britànic s'atreia així la simpatia de la classe intel·lectual i la posava del seu costat. L'Anglaterra, tant en aquell temps com ara, es un país eminentment polític, i coneix massa el valor dels intel·lectuals i de la seva influència damunt la vida pública per voler prescindir d'ells, i encara manco per dejectar-los i presentar-los amb paraules despectives al poble, com a gent somniadora que no toca de peus a terra, sinó que viu constantment en les regions més allunyades de la realitat.

Anglaterra, posada dins un país on covava una civilització mil·lenària, esmortuïda segons pareixia, però gelosament guardada

en llibres on la humanitat ha begut, i beurà encara molts de segles, les essències més pures del que és el seu patrimoni més preuat; posada dins un país on les meravelles d'un art autòcton desperta l'admiració més pregona, no podia de cap manera reduir la seva política a xuclar del país les simples riqueses materials; li era imprescindible assegurar-se la col·laboració franca i lleial de la classe intel·lectual; davant de la cultura hindú que pesava, amb la feixugor de les coses pretèrites damunt els esperits selectes de l'Índia, l'Anglaterra feia mirotejar la juvenesa de la cultura occidental que exercia damunt ells la fascinació de les seves meravelloses conquestes, tan sovint traduïdes al confort i progrés material. D'aquí va néixer un viu contacte entre les dues cultures. La major part dels hindús que més han contribuït a la renaixença del seu país es formaren en les universitats europees. La riquesa filosòfica dels llibres sagrats de l'Índia passà a Europa en belles i perfectes traduccions; va renéixer a les aules europees l'estudi del sanscrit; les doctrines religioses índiques foren curosament estudiades; el budisme trobà dins Europa adeptes que sofriren l'encantari de la seva puresa doctrinal. Anglaterra, gens gelosa d'aquest redreçament cultural, l'afavorí esplèndidament.

Succeí, però, que per ell els indis aprengueren a conèixer-se a ells mateixos; es trobaren que aquelles idees vagues que despertaven en ells la vista dels seus monuments i els seus paisatges tenien unes rels molt fondes i el coneixement de les seves coses els representà que tenien una riquesa cultural oblidada que res no tenia d'envejar a la importada d'Europa, que tant els fascinava. Naturalment que el contacte de les dues civilitzacions produí una mena d'occidentalització de la cultura índica que fins i tot fou causa d'una reforma religiosa. Aquest coneixement de les coses hindús, provocà un despertar nacional que trobà la seva primera manifestació en el Congrés nacional indi, organitzat per Barnerjea i Dadhabai Naoroji. Avui, els iniciadors d'aquest Congrés ens apareixen com uns demòcrates influenciats per l'ètica i les doctrines del liberalisme britànic. Es tractava d'una oposició moderada, d'una influència reduïda, al cap d'avall, però que es propagà ràpidament per tot el país.

La influència dels dominadors no era negada, ans al contrari, molts indis trobaven que el progrés de l'Índia demanava una estreta col·laboració amb la metròpoli; per altra banda, Anglaterra no es un país endarrerit políticament, sinó una nació digna del nom de moderna, conscient de la seva missió i dels deures que la seva

situació en el món li imposen. El mateix Gandhi, del qual anem a parlar breument aquesta nit, pogué escriure l'any 1915 amb la perfecta sinceritat que posava sempre en les seves paraules:

“... he descobert que l'Imperi britànic té certs ideals que em són simpàtics i un d'aquests ideals és que qualsevol súbdit de l'Imperi britànic té el camí, el més lliure possible, per desenvolupar les seves energies, i pel seu honor, i per tot el que creu ésser degut a la seva consciència. Crec que això és veritat pel govern britànic i que no és veritat per qualsevol altre govern. Més d'una vegada m'haureu sentit a dir que el govern millor és el que governa manco. I he trobat que, pel que fa a mi, sóc governat el menys possible sota l'Imperi britànic. D'aquí la meua lleialtat envers l'Imperi”.

La superioritat de la Constitució britànica s'imposava a tots els dirigents indis, i algun d'ells arribà a afirmar solemnement que l'Índia esdevindria un país de llengua anglesa. La minoria intel·lectual, però, començava a orientar-se envers les tradicions religioses del país, sovint sense abandonar la seva simpatia per la cultura anglesa. Aquestes posicions trobaren el seu punt viu en les discussions ressonants de Gandhi i Rabindranath Tagore, on s'enfrontaren, nuament, les civilitzacions asiàtiques i europees, on la fe medieval, absoluta, intransigent s'aixecà ardida per negar tot el que d'humà i d'universal pot tenir la cultura occidental.

La Bhramo Samaj fou l'organització que intentà establir la síntesi de les cultures orientals i occidentals, idea que trobà eco dins Europa i que recollí Romain Rolland en el famós article que publicà al “Neue Zürcher Zeitung” per Nadal de l'any 1917. Debadés, però, la gent més selecta intentarà coordinar els seus esforços, per tal de dur la pau als esperits de les més diverses contrades, si les nacions obliden, enc que siga per un instant, els seus deures més sagrats. Inclòs l'Anglaterra sofrí una greu equivocació política en nomenar l'any 1907 virrei de l'Índia, Lord Curzon. Precisament, al mateix temps que la victòria del Japó sobre Rússia despertava l'orgull asiàtic, les procacitats de Lord Curzon, ferint els sentiments dels patriotes indis, foren causa de la formació d'un poderós partit extremista. L'actual Primer anglès, Mac Donald, en el seu llibre “El despertar de l'Índia”, ha escrit: “Si hi ha algú responsable de l'anarquia que aixeca el cap a l'Índia és Lord Curzon”, i Bernat Hogthon en el seu estudi titulat “La Revolta de l'Orient” afirma: “Lord Curzon deuria tenir un monument com a fundador de la Unitat índica”.

Per aquell temps, Dyanand Sarawasti organitzà l'Arya Samaj, escola tradicionalista exclusiva, que troba en els Vedes la força de l'ànima índica i exclouïa en absolut tota tendència europea. En totes les seves diverses direccions, heu de notar que el moviment que es produí a l'Índia fou essencialment religiós; eren moviments que feien ressonar en els cors índics la veu de la consciència nacional, per tal de despertar-la. Començà a desfer-se el prestigi de la vella Anglaterra. En molts pocs anys havia de desfer-se per complet. El seu regnat fou una cosa efímera. No fa encara gaires mesos Rabindranath Tagore pogué dir a un periodista de Londres: "Els que viuen a Anglaterra, lluny de l'Orient, han tengut de reconèixer que l'Europa ha perdut completament el seu prestigi a l'Àsia. Ja no se la mira arreu del món com el campió de la bona fe i dels alts principis, sinó més aviat com el sosteniment de la supremacia de la raça occidental i l'exploador dels que es troben més enllà dels seus llindars".

¿Què havia passat?

Hem de veure tot seguit que la "terra dels pensaments eterns" acaba de sofrir una transformació radical estretament enllaçada al nom de Gandhi. L'Índia ha sentit que la saba torna a gonflar el tronc decrepit de la pròpia cultura; els branquillons empeltats de mudes occidentals donaren migrades flors d'un dia, mentre que els cimals vells tornen a florir per bé de la humanitat. El nacionalisme que brotà a l'Índia, llavor que deixaren caure damunt aquella terra les aures occidentals, ha estat superat. L'Índia retrobant-se a ella mateixa no ha pogut recloure's dins una llar tancada, sinó que ha enviat a tota la humanitat el missatge de pau i germanor que anau a escoltar.

Potser després de sentir-lo, els que estam aquí reunits, escoltant la petita veu silenciosa de la nostra consciència, ens podem departir repetint calladament cadascú de nosaltres, les pregones paraules que escrigué el President anglès Mac Donald en deixar aquella terra que ens sembla misteriosa perquè ens costa endinsar-nos en la fonda religiositat que l'amara del tot: "He abandonat l'Índia ple de preocupacions, com aquell qui té la visió que un gran esdeveniment s'atança. I semblava que, a través de la processó del temps, l'Índia romanía ella mateixa mentre que la nostra dominació passaria com un llampec. ¿Que en són de corpreneadors aquest país i aquest poble! ¿Que fugissera apareix la nostra dominació en ell! Àdhuc les nostres millors obres ¿són de mena de durar? El nostre

millor govern, una revolució pot enderrocar-lo i convertir-lo en runes. Els nostres avantatges materials, una renaixença espiritual pot exhaurir-los, com s'asseca l'herba de l'estepa. Els objectius que hem ensenyat a l'Índia a perseguir ¿porten res més que tristeses? Els béns que els convidam a cercar ¿són altra cosa que pols i cendra?"

Escoltem, en canvi, les paraules que l'Índia ens diu per boca de Gandhi. Són un raig de llum pura i serena que forada les tenebres materialistes, on anguniosament Europa es va debatent, desorientada, perduda, cansada, trescant d'esma pel bosc d'ídols materials que ella mateixa es forjà, espantada davant les ombres negres i sangonoses que projecten les estàtues que ella mateixa aixecà, ansiosa de trobar la sortida del laberint, i mutilant el seu propi cos en les seves parts més nobles i espirituals en la desesperació de cercar la font d'on brolli l'aigua que satisfaci la seva gran set. No seré jo, però, el que proclamï, com és moda, que la crisi d'Europa és la senyal de la seva decadència. La fosca per on camina amaga altíssims valors i qualitats positives. Cal esvair la fosca, i pens que aquesta vegada, com sempre, el sol ha sortit per llevant. La doctrina de Gandhi ens pot ésser altament profitosa, i això és el que em mou a espinzellar breument la vida modèlica d'aquest heroi modern.

Jo no pretenc, ni puc, donar-vos la seva semblança. Un dia digueren a Rabindranath Tagore: "Una figura com Gandhi mereix d'ésser més coneguda en el món. ¿Per què vós, que sou una personalitat mundial no el féu conéixer?" I Tagore respongué: "¿Com podria jo fer-lo conéixer? Jo no sóc res en comparació amb la seva ànima lluminosa. I cap vertader gran home necessita ésser fet gran; ho és en la seva pròpia glòria, i quan el món està preparat, esdevé gran per obra de la seva mateixa grandesa. Quan els temps vendran, Gandhi serà conegut, car el món fretura d'ell, i del seu missatge d'amor, llibertat i germanor."

Manco podria atrevir-me jo a tan gran empresa; i, amb tot, desig anar preparant el terreny perquè arribi a fruitar en la nostra terra la llavor que ell ha escampat pel món. També la nostra terra té set de justícia i de cara a ella hem de treballar, per tal de fer-nos dignes de la seva llibertat. Aquest és el motiu que m'ha duit a parlar-vos de Gandhi. Excusau la meva petitesa i amara-vos de la noble llum que ell irradia. S'ha escrit: "onsevulla que entra el sentiment del que és recte pren la presidència de tot";

pugui l'esperit rectíssim de Gandhi presidir aquesta nit la nostra reunió.

* * *

A Porbandar, la ciutat blanca que besa la mar d'Oman, va néixer, el 2 d'octubre de 1869, Mohandas Karamchand Gandhi. Porbandar és una vila d'uns quinze mil habitants, capital del Gujerat, en la Presidència de Bombai. Asseguda damunt la península de Kathiawar, des de la seva fortalesa vigilant veu com a l'època de les pluges es van formant al seu entorn amples bassiols i llacunes que els pagesos sembren d'arrós. Les figures d'aquests homes i dones, amb llot fins als genolls, ajupits sobre la superfície de l'aigua que espilla un cel d'anyil, tancava el paisatge de la seva infantesa. A Porbandar, regnava un rajputa de la família Jetwa, del qual foren primers ministres el seu avi i el seu pare. Gandhi va néixer dins un estament ric, intelligent i cultivat. La vida dins ca-seva era atrafegada com per quasi totes les cases bones de Porbandar; tota la vila era una caiera on bronzia una raça de negociants, i el comerç de Porbandar s'estenia des d'Aden fins a Zanzíbar. El caràcter ferm i independent del seu pare l'obligà no sols a dimissionar el seu càrrec de primer ministre, sinó fins i tot a tenir que fugir, amenaçada com es trobà la seva vida. La mare de Gandhi era severament religiosa. Romain Rolland l'ha anomenada santa Elisabet de l'Índia; dejunava, vetlava els malalts, feia grans caritats, i les seves idees d'una moral rigorosa foren de gran influència sobre l'ànima tendra i apassionada de Gandhi, que era el fill petit. L'educació no és, en el fons, res més que una actitud particular dels pares envers el seus fills, i és dins la llar on es forma el caràcter de l'infant. Els exemples que Gandhi tengué davant seu influïren poderosament en la seva vida. La seva instrucció començà als set anys a l'escola elemental de Porbandar; passà després per l'escola pública de Rajkot; als deu anys entrà a la "Hight School", de Kathiawar; als disset anys va començar els seus estudis de dret a la Universitat d'Ahmedabab, que l'any 1888, quan tenia dinou anys, anà a perfeccionar a la Universitat i escola de Dret, de Londres.

Totes aquestes dates, tots aquests noms res no ens diuen de la primera juvenesa de Gandhi; tots aquests detalls de com va passar els primers anys de la seva vida, no il·luminen la veritat interior, l'única interessant en un home com Gandhi, de qui es podria dir

el que Emerson escrigué referint-se a Goethe: "Té la formidable independència que dóna el conversar amb la veritat". El fer una carrera, el visitar un parell d'anys les aules d'una universitat europea, no confereix cap títol que demani la nostra admiració; però sempre ens resulta atractívol saber la manera com ha anat formant-se un gran home. Per sort, Gandhi ens ha contat la seva infantesa en un discurs familiar que féu davant una reunió de pàries. El fet de dirigir-se a aquesta casta desgraciada de l'Índia, la dels no-tocables, ja ens revela prou quina correntia de profunda religiositat sadollà la set de justícia de Gandhi en els seus primers anys.

Presidia la llar de Gandhi un principi religiós que s'infiltrà pregonament dins l'infant; tant, que es pot afirmar que ha estat sempre el nord de la seva vida. És el principi de l'*Ahimsâ*, paraula que vol dir, no-injúria a tota vida, no-violència. És un dels principis més vells de l'hinduisme. L'afirmà Mahavira, el fundador del jainisme, la doctrina del qual seguien els pares de Gandhi; va ésser confirmat per Budha i pels campions del culte de Vishnú. Pels jainistes l'amor, més que la intel·ligència, és la via que mena a Déu. Sota aquesta estrella guiadora s'escolava la vida en la seva llar. Son pare, que mai no donà cap importància al diner, va morir pobre, malgrat haver estat hereu d'una quantiosa fortuna i d'haver ocupat els càrrecs més alts de l'administració de la seva terra. Ja hem esmentat la severitat religiosa de sa mare. La família sencera es reunia cada dia per escoltar la lectura del Ramaiana; les almoines que de ca-seva sortien eren tantes que arribaren a esgotar el capital familiar; la vida dels seus pares li era un exemple constant i edificant; encara, un braman, als temps de la seva primera educació, li féu passar quotidianament els textos de Vishnú. Constantment, per tant, Gandhi infant es trobava envoltat d'un ambient pregonament religiós que havia d'influir poderosament en la formació del seu caràcter. El viu exemple familiar no el privà, però, de tenir de sofrir una crisi religiosa en topar amb l'hinduisme degenerat i idolàtric de molts paisans seus. Docke ens ha conservat aquest episodi anguniós de la seva vida. Aquesta crisi no el privà, però, de complir els tres vots jains, que al moment d'embarcar-se cap a Londres li féu jurar la seva mare; vots que obliguen a l'abstenció del vi, de la carn i de les relacions sexuals. A Londres, fou on retrobà la fe perduda com si l'ànima vigilant i amorosa de la seva mare l'abrigàs amb les seves ales càndides. Precisament, la seva mare morí mentre ell, segons confessió pròpia, malbaratava

els dies, i els mesos i els diners, per tal d'esdevenir un *gentleman* anglès; aviat, però, substituï aquesta vida frívola, per una altra d'austera i de treball severíssim. ¿Què és el que motivà el canvi?

Per aquell temps Gandhi, conegué la Bíblia, però no pogué passar de l'Èxode; el llibre sagrat no deia res al seu cor. La seva fèrvida admiració pel Nou Testament, que més tard ha de palesar, encara no havia madurat. En realitat, el que descobrí, de Londres estant, va ésser el riquíssim tresor de l'ànima de la seva terra que ell portava abscondit sota la clovella d'una cultura estranya. Anà a Londres quan la seva fe en l'hinduisme tambalejava, i va anar-hi ple d'una entusiasta admiració envers la cultura occidental, i allà no sols li va semblar entreveure els peus de test de la magnífica estàtua d'argent i d'or, sinó que adquirí plena consciència de tot el que ell i la seva terra havien perdut a conseqüència de la dominació britànica. A Londres llegí per primera vegada el Bhagavad-Gità.

El Bhagavad-Gità,—La Cançó del Qui beneeix—, és sens dubte d'entre els nombrosos llibres sagrats de l'Índia el de major influència i probablement el superior a tots. Incomptables humans n'han tret d'ell benestança i joia. Al mig de l'Índia, la història de la qual ens la mostra com el poble de més fonda religiositat del món, "La Cançó del Qui beneeix" ha guanyat la preeminència d'un llibre sagrat. Llegint-lo, manta gent ha trobat terme a les seves perplexitats i angúnies, ha trobat el camí segur que, encara que siga penós i difícil, duu sense esgarriament al port de salvació. Dins el mateix Occident, a despit dels seus prejudicis, el Càntic ha trobat eco a la nobilitat i puresa de la seva doctrina. Un dels seus traductors ha dit justament que és un llibre que, com una força, modela quotidianament la vida d'un gran poble. És sabut que aquesta obra, que té al manco dos mil anys d'antigor, és un episodi del llibre sisè del poema anomenat Maha-Bahrata. Inclou tots els casos d'obligació moral. La discussió del deure en el Bhagavad-Gità no és una simple discussió del deure, una exhortació eloqüent, com tantíssimes i tan vulgars se'n troben arreu, sinó una resposta fidel que satisfà plenament l'enteniment reflexiu en contestar a l'insistent qüestió de per què les obligacions formals han d'ésser executades encara que ens semblin crudels o estúpides. Naturalment que allò que comença per ésser la discussió d'un problema ètic acaba per transformar-se en escriptura completa quan Krishna és convidat a la discussió de la naturalesa de l'Univers físic i de la seva relació amb l'ànima humana.

Aquest llibre, del qual s'escola una fondíssima bellesa eterna, fou conegut per Gandhi a Londres i el va poder llegir en una traducció anglesa. El llibre li va revelar la seva pròpia ànima i, al mateix temps, li va mostrar nuament tota l'estupidesa de l'educació que li havien donat. Anys més tard, ha d'escriure que una de les seves més fortes rancúnies contra l'educació anglesa ve d'haver-li fet perdre els tresors de la seva llengua, i sovint ha de queixar-se de no haver estat mai prou entès en la llengua sanscrita.

Aquesta estada a Londres i la casual troballa del Càntic ens mena a considerar alguna de les idees de Gandhi sobre l'educació del seu poble. Aquestes idees, és veritat, no trobaren la seva expressió sinó anys més tard, però no oblidem que el que hom escriu surt sempre de la pròpia experiència i l'experiència educadora d'un home del talent de Gandhi és un document d'un valor excepcional.

Diverses vegades s'ha posat Gandhi aquest tema, però podem considerar com el seu resum tres articles que sortiren damunt "La Jove Índia". Tres articles titulats respectivament: Educació anglesa, Cultura anglesa i Educació nacional. El tema no és esgotat en aquests treballs i fàcilment el podríem augmentar amb la llista de les publicacions de Gandhi que el toquen. No afirmam que el pensament de Gandhi hagués pres forma durant la seva estada a Londres, l'evolució de les idees de Gandhi havent estat dolorosa fins a arribar a la seva forma actual, però creim que no estam equivocats de creure el seu inici en la humiliació que patí en tenir de conèixer la pròpia cultura a través d'una civilització que li era externa. Gandhi trigà molts anys a combatre l'educació anglesa, perquè, com escrivia el 29 de setembre de 1920, "la ignorància en què es trobava de la perversitat que és inherent a les escoles i col·legis del govern era l'únic que el privava d'oposar-se a aquelles escoles". Un any més tard, el 21 d'abril de 1921, escrigué el primer dels articles que hem esmentat. Veusaquí una tria de les coses que diu:

"Segons la meua opinió ben reflexionada, l'educació anglesa pels mètodes que empra ha emasculat els indis que l'han rebuda. Ha causat a l'estudiant una tensió nerviosa excessiva i ha fet de nosaltres simples imitadors. La manera com la nostra llengua materna ha estat privada del lloc que li pertoca forma un dels capítols més penosos de les nostres relacions amb l'Anglaterra. Dins el nostre país, sovint saber anglès es pren per sinònim de tenir edu-

cació; per mi aquesta opinió no és res més que el signe del nostre enviliment i de la nostra esclavitud”.

Que ningú, però, no prenga a Gandhi per un esperit tancat; estima l'aire lliure com el qui més; no vol la seva casa rodejada de murades i amb les finestres condenades. “Jo vull,—escriu—, que el vent de les cultures de tots els països hi bufi lliurement, però em nego en absolut a que cap d'elles em faci perdre l'equilibri. No vull viure a casa d'altri com un intrús, un mendicant o un esclau. Jo no m'opós que l'Índia aprofiti de les coneixences del món sencer; el que no vull de cap manera és que un sol individu obliidi, abandoni o s'avergonyesqui de la llengua materna i s'imagini que utilitzant-la no puga expressar els seus millors pensaments”.

Tres són els greuges principals que té Gandhi de l'educació oficial, sense comptar les relacions que imposa amb un govern injust:

“1.ª. L'educació anglesa a l'Índia recolza damunt una cultura estrangera amb l'exclusió gairebé total de la cultura indígena.

2.ª. Ignora la cultura del cor i la cultura manual, i es consagra exclusivament a la del cervell.

3.ª. És del tot impossible donar una educació vertadera, servint-se d'una parla estranya”.

Amb tot detall fa la crítica de l'educació oficial que cerca fer creure als hindús que la pròpia civilització és estúpida, bàrbara i inútil des del punt de vista pràctic i que està calculada per allunyar la gent de la cultura tradicional. Gandhi se'n guarda de menyspreuar o rebaixar les altres cultures, però insisteix en la necessitat d'impregnar-se de la pròpia sota pena de suïcidi civil.

Reprenquem el fil de la seva vida. Gandhi retorna a l'Índia l'any 1891. Retorn dolorós, car tot just arribat coneix la trista nova de la mort de la seva mare que se li havia amagat mentre es trobava a Londres. Obre bufet i es posa a fer de misser inscrit a l'Alt Tribunal de Bombai. Alguns anys després, renuncia a la seva professió que judica immoral, “perquè,—segons afirma el Prof. Murray—, les seves creences li prohibien participar en un sistema que tracta d'imposar el dret per la violència”.

Per aquell temps, es troba en contacte amb les més grans personalitats de l'Índia, especialment Gokhale i Dadabhai. De la seva veneració per Gokhale ja en parlarem. Referint-se a Dadabhai ell mateix ha escrit:

“L’any 1888, em vaig llançar als peus de Dadabhai, però em semblava massa allunyat de mi. Tenia per ell els sentiments d’un fill, però no d’un deixeble. Un deixeble és més que un fill. Esdevenir deixeble és néixer una segona vegada. És lliurar-se voluntàriament”.

De Dadabhai, però, precisament va ésser de qui va rebre la primera lliçó pràctica d’*Ahimsâ*, d’aquell principi que hem vist que imperava dins la seva llar durant la seva infantesa. L’any 1892, Gandhi volia donar la batalla a un polític, i Dadabhai,—el rei sense corona de Bombai, com era anomenat—, va reprimir la seva ardència juvenívola, i li ensenyà a no irritar-se per les injúries que li feien si és que volia servir l’Índia; li mostrà la necessitat, en la vida pública, de la passivitat heroica, del daler apassionat de l’ànima que resisteix el mal, no pel mal, sinó per l’amor.

L’any següent, 1893, comença l’acció política de Gandhi. Es divideix en dos períodes: des de 1893 a 1914 a l’Àfrica del Sud; des de 1915 a l’Índia.

Referint-se al primer període de la vida pública de Gandhi ha escrit Romain Rolland:

“Que aquella actuació de 20 anys a l’Àfrica del Sud no hagi tengut més ressonància dins Europa és una prova de la increïble estretesa d’horitzons dels nostres homes polítics, dels nostres pensadors i dels nostres homes de fe. Car és una època meravellosa de l’ànima, sense parell en el nostre temps, no solament per la puixança i constància del sacrifici, sinó per la seva victòria final.”

“La vostra activitat al Transval,—escrivia Tolstoi a Gandhi—, tal com se’ns apareix ací a nosaltres, a l’altra banda del món, és l’obra més essencial, l’obra més important de totes quantes obres s’han acomplert ara al món, i de la qual no solament les nacions cristianes, sinó el món sencer n’aprofitarà”.

Gandhi anà a l’Àfrica del Sud per a pledejar davant els tribunals de Pretòria un afer d’un client seu. La topada que allà tengué amb la realitat va ésser horrorosa. El Col·legi d’advocats refusà inscriure’l perquè el reglament no preveia la inscripció d’un misser de color; naturalment que la Cort superior de Justícia no es pogué conformar amb l’opinió del Col·legi i Gandhi va ésser admès. Però, això era solament el començ del llarg calvari que l’esperava; del calvari que feia temps anaven recorrent tots els seus compatriotes. Gandhi, home de gran cultura, home de posició, estava avesat a rebre arreu, tant a Anglaterra com a l’Índia, les mostres de consi-

deració que mereixien el seu talent i la seva honestedat. Al Transval es trobà ésser l'objecte de les grolleries més grosses i més inqualificables: es va veure expulsat dels hotels, dels trens, bufetejat, tractat a potades. ¿I tot, per què? Ell mateix ho digué en una conferència que pronuncià aquell mateix any: "Vaig descobrir que com a home i com a indi, jo no tenia cap mena de drets; millor dit: vaig descobrir que jo no tenia drets com a home, per tal com jo era un indi". Davant la tràgica situació de centenars de milers d'indis que eren tractats com ell, de pitjor manera que ell s'imposà la tasca sublim d'organitzar aquella massa humana amorfa, sense voluntat i desmoralitzada.

"Començà llavors,—diu Rolland—, la lluita èpica d'una consciència contra la força de l'Estat i la massa brutal". Misser encara, comença per demostrar la illegalitat de l'Acta d'exclusió asiàtica que el Govern per aquell temps cercava de fer passar, i de dret, bé que no de fet, guanyà la seva causa davant l'opinió de Natal i de Londres. Organitzà congressos i associacions, fundà un diari: "L'Opinió índica", que publica quatre edicions, una en anglès i tres en altres tantes llengües índiques. Renuncia a la seva professió que, segons Gokhale, li feia guanyar de 5.000 a 6.000 lliures cada any, per tal de conviure amb els indis miserables i perseguits, als quals imposa la llei de la no-violència; a Fènix funda una colònia agrícola segons els plans de Toltoi; s'encarrega ell mateix, a la colònia, de les feines més baixes i humils. Allà, aquell poble silenciós que ell guiava resisteix al govern, i retirat de les ciutats paralitza la vida industrial del país. "Era una vaga religiosa contra la qual tota violència es romp, com es trencà la de Roma imperial contra els primers cristians", algú ha escrit. El seu principi és l'*Ahimsâ*, la no-violència, que no és precisament un estat negatiu consistent en no fer el mal, sinó un estat positiu que consisteix en fer el bé fins i tot a aquells que ens fan el mal. Una prova esplèndida d'això és que la no-cooperació fou suspesa tres vegades a l'Àfrica del Sud i sempre a profit del govern: l'any 1899, quan la guerra dels boers; l'any 1904, en esclatar la pesta a Johanisburg, on Gandhi organitzà un hospital d'apestats i els serví arborat de caritat, i l'any 1906, quan la sublevació dels indígenes a Natal.

Aquests serveis no l'alliberaren de les més dures proves: sofrí la presó moltes de vegades; ell mateix ha contat ple de bonhomia les seves experiències de la vida carcerària; fou bastonejat per les

turbes furioses; una vegada fins i tot deixat per mort al mig del carrer. Res, però, no alterà la seva fe.

Per aquell temps el general Smuuts digué: "El càncer asiàtic ja ha rosegat profundament les entranyes de l'Àfrica del Sud; cal extirpar-lo resoltament", i s'hi posà amb una energia que és una llàstima que no fos emprada en cosa millor. El resultat immediat va ésser que pel setembre de 1906 els asiàtics, reunits a Johanisburg, juraren solemnement la resistència passiva; s'hi trobaren tots: els pobres i els rics, hi havia gent de tota casta i de tota religió.

Les presons no bastaren al general Smuuts per tancar totes les persones que anaven abnegadament al sacrifici i els tengué de recloure dins les mines. Docke publicà aquells dies un llibre sobre Gandhi que acaba amb la visió de Gandhi, amb l'uniforme de forçat, conduït al fort de Johanisburg i tancat al mig d'innobles criminals xinesos i de dret comú.

Aquell mateix any, Gandhi havia publicat el seu llibre "Hind Swaraj". *Swaraj* és un mot que es pot traduir per govern d'un mateix. Allà, exposa Gandhi el seu mètode per assegurar el dret mitjançant el sofriment personal; és una doctrina contrària del tot a la resistència armada. El moviment anà creixent tant, que s'estengué des de Natal fins al Transval; la indignació era extraordinària, i guanyà l'Índia; el virrei Lord Hardinge se'n féu intèrpret davant el govern imperial.

La tenacitat indomptable, la màgia del *Mahatma*, paraula que vol dir Gran Ànima, féu la seva obra; la força va doblegar-se davant l'heroica dolor. Aquell general Smuuts que l'any 1906 havia d'extirpar el càncer asiàtic, l'any 1914 es mostrava molt feliç i satisfet d'haver pogut fer justícia, bé que tardana, suprimint del Llibre de l'Estatut una clàusula vergonyosa i injuriosa pels indis, una clàusula que ell, encara l'any 1909, declarava públicament que mai no la suprimiria "perquè el Parlament del Transval no toleraria mai l'abrogació d'una llei que ell havia confirmat dues vegades". L'any 1914, després que la Comissió imperial donà tota la raó a Gandhi, s'aprovà una Acta que acordava la llibertat de residència a Natal de tots els indis.

Després de vint anys de sacrificis, la no-resistència havia vençut.

Gandhi, aconseguida la victòria, s'embarca cap a Londres amb la seva muller. A l'Hotel Cecil, d'aquella capital, és objecte d'una manifestació grandiosa de simpatia per la seva campanya sud-africana. Hi prengueren part el Primer ministre, marquès de Crewe,

el comte Roberts, lord Gladstone, Curzon i l'actual Primer, Mac Donald.

Dia 15 de gener de 1915, Gandhi desembarcava a Bombai auriolat amb el prestigi d'un cabdill.

JOSEP SUREDA I BLANES

(Acabarà)

ASSOCIACIO PER LA CULTURA DE MALLORCA

CRÒNICA

COMUNICACIONS REBUDES.—Una lletra de Gabriel Alomar, per la que agraeix el nomenament de soci d'honor fet a favor seu, en aquests temes: "Ostentaré sempre, com una veritable glòria, la qualitat de Soci d'aqueixa Associació, noble i benemèrita, a la qual m'he sentit, des dels seus orígens, afiliat espiritualment amb entusiasme i fervor".

Una altra de Pau Alcover i d'Haro, amb la qual ens regracia el condol que se li trameté per la mort de la seva mare.

Una comunicació de l'"Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana" que fa referència a possibles futures relacions entre ambdues entitats.

COMUNICACIONS TRAMESES.—Se n'ha cursat una a la Impremta Guasp per felicitar-la amb motiu de la col·locació, en la seva façana, de la làpida que commemora el fet d'ésser la impremta més antiga del món.

Igualment s'ha felicitat al "Rotary Club de Mallorca" per haver portat a la pràctica la seva iniciativa de l'homenatge abans dit.

També se n'ha adreçat una altra al senyor F. Puigserver per l'estrena de la seva obra teatral "En Tomeu de sa Drassana".

DONATIUS.—Hem rebut de l'"Obra del Cançoner Popular de Catalunya" els tres nutrits volums de "Materials" publicats, en els quals es troben importantíssims documents referents al folklore mallorquí.

També s'ha rebut de l'"Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana" un interessant recull de llibres i mapes pedagògics, relatius a l'ensenyança catalana.

Del senyor Joan I. Valentí una col·lecció de volums de la 3.ª època de "Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos".

Del senyor Gabriel Quetglas alguns objectes de vidre artístic de la seva fabricació.

A tots els anteriors donants se'ls ha regraciat la seva atenció.

PUBLICACIONS.—Està enllestit i a punt de sortir el tom que conté les poesies completes de Mn. Llorenç Riber, editat per l'"Associació".

CURS DE PREHISTÒRIA.—El prof. Lluís Amorós ha donat les dues conferències d'aquest curset, en les que ha tractat de la segona edat del bronze i de l'edat del ferro a Mallorca, respectivament.

Com a complement del curset es realitzà una excursió al poblat de Capocorp Vell que fou molt concorreguda.

EXPOSICIÓ DE FLORS I VIDRES.—S'ha acordat celebrar aquesta exposició en el local social durant el pròxim mes de maig, per a la que s'ha nomenat una Comissió Executora i un Jurat Qualificador, presidit per D.ª Isabel Font de Salvà.

CONDOL.—Els directius de l'“Associació” visitaren Mn. Andreu Pont, de Lluchmajor, per fer-li present el seu condol per la mort del seu germà Mn. Antoni, la pèrdua del qual ha estat sentida sincerament per tots els amants de la cultura mallorquina.

JOVENTUT ESCOLAR

CULTURA FÍSICA.—La secció de Cultura Física celebrà reunió plenària dia 11 d'aquest mes. Elegí la següent Junta Directiva: President, Pascual; Secretari, Caubet; i Vocals, Castanyer i Riera.

Acordà formar un equip de futbol i se nomenà una comissió per comprar els vestits i material necessari. A hores d'ara la comissió ha complert la seva feina i l'equip ha començat a entrenar-se. Els seus colors són blanc i vermell.

EXCURSIONS.—Joventut Escolar assistí, juntament amb l'“Associació”, dia 22, a l'excursió al poblat prehistòric de Capocorp, on el prof. Lluís Amorós féu un interessant parlament sobre la cultura de l'edat del bronze a Mallorca.

SECCIÓ DE LLETRES.—Aquesta secció organitza un curs de Literatura mallorquina compost de vuit lliçons.

Han promés encarregar-se d'una lliçó els Srs. Guillem Colom, Mn. Antoni Pons, Joan Pons, M. Forteza i Mn. Llorenç Riber.

A mida que es realitzi donarem compte del desenrotllament d'aquest interessant curs.

E L S L L I B R E S

DIDEROT. — *La paradoxa del comediant.* — Traducció d'Enric Lluelles. — Biblioteca Univers. — Vol. XV. — Llibreria Catalònia. — 92 pp.

Enric Lluelles (autor i actor) era el més indicat, sens dubte, per fer la versió a la nostra llengua de l'excel·lent diàleg de Diderot "La paradoxa del comediant".

¿Quina és aquesta paradoxa? Segons Diderot, que el treball dels actors impressiona als espectadors en relació inversa a la sensibilitat d'aquells. En altres paraules: la sensibilitat és nociva al comediant; i per extensió pot dir-se que és nociva a tots els artistes, és a dir, a tots els creadors. D'aquí es dedueix que els millors actors són els que són més freds.

La teoria és defensada emprant el diàleg que tant plaïa a Diderot, al llarg del qual, si no són estalviats els arguments, tampoc ho són els exemples.

"La paradoxa del comediant", a més del valor apassionant que té en si mateix, és d'una gran força suggeridora, perquè en quedar plantejada la qüestió n'hi queda també una altra: la discussió mai no acabada entre els clàssics—amics, partidaris i defensors de la freda lucidesa—i els romàntics—els defensors de l'emoció.

La incorporació del nom de Diderot a la Biblioteca Univers—que tants noms il·lustres del temps antic i modern facilita als lectors catalans—és un nou encert d'aquesta. El tom que comentam es completa amb la narració emocionant "Els dos amics de Bourbouns".

La versió d'Enric Lluelles (per la seva doble personalitat artística és dels més qualificats per assimilar-se l'obra de Diderot) és feta amb tanta competència com claredat; i la presentació tipogràfica del tom és l'acostumada de l'econòmica Biblioteca Univers.

CATALÀ, VÍCTOR. — *Contrallums (Narracions).* — Edicions Gost. — Barcelona—334 pp.

Caterina Albert, Víctor Català en el món literari, és un dels autors més destacats de la república literària de la nostra llengua. Tan destacat és que no fa gaire temps "El Sol", de Madrid, va publicar, traduïts al castellà per Maria Luz Morales, algunes de les seves més notables novel·letes curtes i contes.

I suara, sota el títol "Contrallums" ha aplegat Víctor Català onze narracions, entre les quals hi ha de segur les que són més de gust de l'autor.

Un formidable novel·lista hi ha en Víctor Català; fins i tot en aquells contes curts en què l'acció ha d'esdevenir ràpida i no hi ha temps per preparar-la, un s'adona que està en presència d'un autor que sap infondre als éssers que crea una vida pròpia i lògica i que sap coordinar l'acció.

A més d'això, les descripcions dels paisatges de Catalunya estan tan admirablement fetes que la seva presència se us fa tangible i en l'esperit hi queda gravat el camp o la masia descrita.

No són certament els personatges de Víctor Català ni creacions autobiogràfiques, ni tampoc *ninots de guignol*, sinó que cada un d'aquells respon des del principi a un esperit diferenciat.

Aficionat a la tragèdia—pel manco en la majoria de les narracions de “Contrallums”—si aquella no és la finalitat del conte, hi entra en gran quantitat com un accident que dóna to a la narració total.

Al costat de persones dotades d'excel·lents sentiments, li plau a Víctor Català situar vertaders personatges animats per violentes passions o per una inconsciència esfereïdora; però això no vol dir que propugni el mal *per se*; molt sovint és com a exemple del mal procedir d'uns o bé mostra que del mal en surt, com una guspira impensada, la retractació de qui duia mal camí.

Si haguéssim d'escollir una narració de “Contrallums” ens decidíem, per la seva nuesa de càrrega sobrera, la titulada “Dionissos”, tan plena de força dins la seva austeritat de paraula.

“Edicions Gost” ha publicat aquestes narracions en un tom discret i amb una portada ornamental.

ROIG I RAVENTÓS, JOSEP.—*Montnegre*.—Novella de muntanya.—Segona edició corregida.—Llibreria Catalònia.—328 pp.

Amb la publicació de “Montnegre” va donar compliment En Josep Roig i Raventós al projecte que s'havia traçat d'escriure una trilogia, que compregués una novella de mar, una de ciutat i una de muntanya. Les dues primeres foren “L'ermità Maurici” i “Flama vivent”; “Montnegre” completa l'esforç realitzat.

El fet d'haver hagut de donar a llum una segona edició és per ell mateix prou eloqüent, perquè sia necessari insistir en l'interès que va despertar “Montnegre”.

L'autor és un home literàriament honest. Quan es decideix a fer una novella, no vol confiar-ho a la imaginació, sinó que se documenta no solament quant al lloc, sinó també quant al lèxic, perquè l'obra quedi situada en el punt just.

Segons Roig i Raventós, “Montnegre” és una obra sense protagonista, perquè aquest és la muntanya. Però el lector aviat se n'adona que el vertader protagonista al voltant del qual gira tota l'acció i que amb la seva presència i el seu exemple tants i tals resultats ateny és Mn. Climent, que no solament ateny allò que personalment desitjava, sinó que arriba a la salvació moral de tots els seus.

Les descripcions de la vida barcelonina, en un d'aquells carrers plens d'història de la ciutat vella, són tan reals com les petites escenes de la capital provinciana i la majestuosa serenitat de la natura muntanyenca.

I el que es diu del fons pot dir-se dels personatges, tots dotats de prou vida per poder cridar l'atenció del lector; però també tots arremolinats al voltant de Mn. Climent que, contra la voluntat paterna, arriba a ésser la soca que tot ho sosté.

Quant a l'estil de Roig i Raventós és aquell estil clar, ple d'imatges ben trobades, literàriament perfecte, que ja havia acreditat el seu nom a mida que les seves anteriors produccions eren conegudes.

La segona edició de “Montnegre” ha estat feta per la Llibreria Catalònia que ha donat un tom ben presentat amb una coberta on el negre, el blanc i el taronja es combinen harmònicament.—R. R. T.

RECULLS DE FORA

Amb el títol "Pel redreçament de Mallorca" ha escrit L. Nicolau d'Olwei, des de l'exil on es troba, l'article que ha publicat "La Publicitat" del dia 15 i que també ha reproduït, com a davantal, "La Veu de Mallorca" del dia 28 d'aquest mes:

«Un dels problemes que més poden interessar Catalunya amb vistes a una possible reestructuració de l'Estat és el problema de Mallorca; i el que més interessa d'aquest problema és que els mallorquins mateixos s'hi interessin. Per això el llibre de Guillem Forteza—*Pel ressorgiment polític de Mallorca*—publicat ara mateix demana un comentari extens: la personalitat del seu autor, i el fet de reflectir el pensament de l'élite intel·lectual mallorquina ens hi obliguen. Publicat ara mateix, com deïem, el llibre es compon d'assaigs, conferències i articles datats entre 1916 i 1923. La Dictadura no ha fet pas envellir aquests textos. Al contrari, escrits en un temps que el regionalisme polític mallorquí «havia de vogar contra corrent», en tornar avui a la llum pública constateu que aquell regionalisme ja és una idea estesa: cap partit no pot monopolitzar-la, ni cap no pot refusar-la. Vet ací un altre dels guanys inesperats, i ben contra la seva voluntat, que la Dictadura ha dut a la nostra causa.

Diem «a la nostra causa», perquè el mot *regionalisme*, tal com l'empra Guillem Forteza, no té pas res de confusionari. Per a ell, les Balears, juntament amb València i amb Catalunya, formen una sola nació, perquè lingüísticament, ètnicament, històricament tenen un mateix origen i una mateixa naixença. Aquesta unitat, però, d'origen i de naixença, no vol dir comunitat de necessitats, comunitat perfecta de complexió espiritual, comunitat perfecta de tendències administratives i econòmiques; i és per això que ell reclama la independència espiritual i l'autonomia administrativa i econòmica de la regió. Aquest és el seu regionalisme. Per això, tot admetent com una solució *material* possible l'autonomia de Mallorca articulada directament amb l'Estat espanyol, afirma que «l'única satisfacció, l'única redempció de l'esperit de Mallorca és de reintegrar-se a la gran família de parlar catalanesc, a l'Estat català; perquè tampoc no podria tenir l'Estat català una perfecta estabilitat espiritual si es veiés mancat del valuós puntal de Mallorca, conquerit i consagrat a la vegada per la sang catalana i per l'heroisme del més gran dels fills de Catalunya».

Petites causes produeixen sovint grans efectes. És potser perquè no hi ha un nom comú que designi totes les terres de llengua catalana que algú es refusa a reconèixer llur evident germandat. Els noms de Catalunya o Gran-Catalunya aplicables a totes elles, el de Catalunya insular aplicable a les Balears, no tenen cap rel ni desvetllen cap ressò en la consciència popular, són noms tan justificats com vulguedu, però inventats; i—com diu En Forteza—«és el poble i no els partits polítics qui ha de donar nom a les entitats nacionals o regionals». Per la nostra banda, tot i que ens plauria

molt l'existència d'un nom que fos el símbol de la unitat de tot el nostre poble, hem d'afegir que no ens és pas necessari: el poble més gran i més poderós d'avui dia tampoc no té nom comú,—perquè no n'és pas un aquell d'Estats Units d'Amèrica. El nom no fa la cosa. Més catalans són per a nosaltres aquells que, tot dient-se mallorquins o valencians, parlen i escriuen sempre la nostra llengua que no pas els rossellonesos, que es diuen a tothora catalans, però escriuen i parlen en francès, reservant el català per a les *bertranades*.

Conseqüent amb ell mateix, tampoc no admet En Forteza que el nom de «mallorquins» pugui aplicar-se a altres que als fills de la Balear major. Ell exclou en absolut tota idea de *balearisme*, com la que havia intentat suscitar, de la presidència estant de la Diputació, el senyor Lluís Alemany; ell propugna per a Menorca i Eivissa la mateixa autonomia que reclama per a Mallorca, i entén que aquestes illes no són pas més estretament germanes de la seva del que ho són Catalunya i València. Realment, la història ho confirma, el sentiment popular ho referma, i la geografia no ho contradiu: la unitat dels arxipèlags—més que més quan són veïns del Continent—és una unitat «per carència».

Avui, doncs, l'estructuració político-administrativa tal com la veu Forteza hauria d'ésser una federació de federacions, recolzada—única fórmula possible—damunt una base democràtica. El nostre poble, observa, té uns instints de profunda democràcia que l'empenyen a fer-lo políticament comportivol amb els altres pobles. Això, tanmateix, per un acte de la seva sobirania, perquè Forteza només creu en una sobirania política: la del poble. I afegeix: «En el que no crec ni creuré mai, per molt que discursegi el Parlament espanyol i per molt que rumiin les comissions extraparlamentàries, és en la sobirania d'un poble damunt d'un altre poble.» (Aquestes paraules foren escrites a darrers del 1918, quan la Comissió extraparlamentària confegia el projecte d'estatut, rebutjat unànimement per Catalunya, que avui el govern Aznar desempolsa.)

No som pas els catalans—són els mallorquins mateixos—qui han de dir sota quina fórmula hauria de regir-se Mallorca; però nosaltres, com a espectadors—i no pas espectadors desinteressats, perquè la germanor amb Mallorca tots la duem al cor—, tenim el dret de dir que la fórmula defensada per Forteza ens sembla excellent. Ella posaria en valor tot el que hi ha de comú i tot el que hi ha d'individual en la rica varietat de les terres que parlen la nostra llengua, perquè recolza en l'instint democràtic del nostre poble i la seva fidelitat al seu origen espiritual.

La història i la geografia expliquen la nostra diversitat; la llengua, la nostra unitat. Per això no hem d'estranyar que una bella part del llibre que ara comentem estigui concebut en les lluites *per la nostra llengua*. Ella és una bandera espiritual, com un palladió sagrat: el dia que la perdéssim, no solament seríem vençuts, més que això, no existiríem. Guillem Forteza, que fou el primer president de "Nostra Parla", és dels qui han lluitat amb més constància per enfondir en totes les regions aquest sentiment, aquesta consciència de la unitat de la llengua. De la seva unitat i de la seva noblesa, que exigeix un llenguatge literari comú damunt la diferent matisació del vernacle familiar.

No hem de fer-nos pas la il·lusió, naturalment, que les idees exposades per Forteza siguin avui compartides per la majoria del poble mallorquí. Tanmateix jo crec que hi són en estat latent, i que una forta campanya de propaganda les desvetllaria arreu. La renaixença literària va marxar agermanada, al mateix pas, a Catalunya i a Mallorca; després el sincro-

nisme s'ha perdut, però totes dues segueixen pel mateix camí: han d'arribar, doncs, fatalment, al mateix lloc. L'"Associació per la Cultura de Mallorca" i el seu òrgan a la premsa LA NOSTRA TERRA (1), defensen avui aquelles idees; amb més o menys força sectors polítics de dreta i d'esquerra les acullen en llurs programes. Cal, doncs, mirar el futur amb esperança.

Cap tasca no ens pot ésser més simpàtica que la que sigui feta per a mallorquinitzar Mallorca i valencianitzar València: són tasques concordants amb la de catalanitzar Catalunya: no signifiquen altra cosa que anar-nos despullant d'exotismes forasters. Com més hi reeixim, més semblants, més iguals acabarem per retrobar-nos.»

* * *

Un recent decret del govern francès ha tret de la jurisdicció de Guerra per posar-la a Belles Arts l'antiga fortalesa de Salces, a quinze quilòmetres de Perpinyà, en el departament dels Pirineus Orientals. El primer castell de Salces datava de 1172 en temps d'Alfons II, i fou bastit per protegir els dominis aragonesos d'eventuals incursions franceses. Arrasat en 1495, dos anys més tard Sanç de Castella posava la primera pedra del nou castell, que és l'actual.

* * *

Una nova editorial, la "Biblioteca Sant Pacià", Col·lecció catalana de Clàssics Cristians, sota l'alt patronatge de l'Emm. Sr. Cardenal-Arquebisbe de Tarragona, s'anuncia, a despeses de la C. I. A. P. "La característica de la B. S. P.—diu el prospecte—és òbvia: ella ve a satisfer la fretura que senten els esperits selectes d'una ampla formació cultural i religiosa. És, per tant, primàriament, una obra d'apostolat. Volem que, amb el contacte dels Mes-tres cristians, la fe del nostre poble esdevingui il·lustrada, vigorosa i fecunda". Sortiran els volums en format in 12º, de 18 × 12 cm. i de 200 a 250 pp. El preu fort és calculat a 6 ptes. exemplar. Els primers volums que s'anuncien són de Sant Pacià, trad. Mn. Ll. Riber; Sant Agusti: la Ciutat de Déu, trad. del P. Xavier d'Olot; Jeroni Savonarola: Simplicitat del viure Cristià, etc.

* * *

Un aconteixement artístic ha estat darrerament l'exposició-concurs, oberta encara, de pintures: "Barcelona vista pels seus artistes", d'iniciativa i organització del Círcol Artístic.

Ara mateix, el Monestir de Montserrat, en ocasió del novè centenari de la seva fundació, i del cinquantenari de la proclamació de la Mare de Déu Patrona de Catalunya, obri un concurs similar sota el lema: "Montserrat vist pels pintors catalans". Fins a hores d'ara hi ha ja ofertes cinquanta mil pessetes de premis. El comitè executiu radica en el Círcol Artístic de Sant Lluç, de Barcelona.

* * *

Pel que pugua tenir d'aprofitable per a nosaltres, sobretot quant a orien-

(1) Per deficiència d'informació probablement, l'articulista cau aquí en una petita errada, puix que si L. N. T. està inspirada en el mateix esperit que anima també l'"A. per la C. de M." no n'és pròpiament el seu òrgan oficial. (N. de la R.)

tació i procediments d'eficàcia, és d'esmentar aquí la constitució a Barcelona dels "Amics del carrer de Montcada" nom que expressa amb prou claredat l'objecte de l'associació. A la qual ha acordat ajudar en tot, per a la dignificació artística de l'històric carrer, la de cada dia més eficient "Associació d'Amics de l'Art Vell" que funciona, fa poc mes d'un any a la mateixa ciutat, amb ramificacions que estenen la seva benemèrita acció per tota Catalunya.

* * *

A l'Institut d'Art i Arqueologia de París, i formant part del cicle sobre l'art català en l'edat mitjana organitzat per la Fundació Cambó, donà dia 4 una conferència sobre el tema: l'Art en la vida social catalana, el nostre amic, l'erudit historiador i polític Lluís Nicolau d'Olwer.

* * *

El 4 del passat febrer foren inaugurats solemnement a Barcelona pel Ministre del Treball, Sr. Sangro, els nous locals del Patronat de Cultura Social, on està també instal·lada l'Escola Social. En la festa de la inauguració el Prof. Serra Hunter parlà del sentit de la cultura moderna. I el Ministre pronuncià un interessantíssim discurs, en el qual advocà per la vida de la cultura, d'una cultura "emotiva, sentida i humana, recolzada en principis científics".

* * *

Després de laborioses converses entre Gandhi i el virrei de l'Índia, conseqüència de l'amplitud d'esperit de la recent conferència londinenca de la Taula Rodona, s'arribà a un acord entre el Govern anglès i el nacionalisme indi, les bases del qual foren ratificades pel comitè executiu del Congrés Pan-Hindú, a Nova Delhi. El resultat immediat ha estat el terme de la campanya de desobediència civil i l'alliberament general dels presos polítics. El fet és considerat arreu del món com a transcendental, malgrat les suspicàcies que desperta en certs sectors extrems del conservadurisme britànic. Definitivament, la qüestió índia, entra en una nova fase.

* * *

Un altre esdeveniment internacional és l'acord naval anglo-franco-italià, que ve a posar un ample compàs d'espera a l'enutjosa qüestió de la pre-tenguda paritat italiana a davant França, i que és saludat amb alegria arreu, puix és considerat com un bell auguri en vistes a la Conferència del Desarmament de 1932, en funcions de la qual se'l considera per tothom.

* * *

Es treballa activament per tal d'aconseguir que aquesta Conferència Internacional del Desarmament, en la que té fits ja els ulls la creixent opinió pacifista mundial, sigui tenguda a Barcelona. Si això arribàs a ésser realitat, com voldriem, podria ésser per a la gran ciutat catalana la redempció que no li pogué ésser la seva passada exposició.

* * *

I la política? Vetaquí un esquema dels darrers esdeveniments: En Consell de Ministres de 7 febrer, acordà el gabinet Berenguer per l'endemà la convocatòria d'eleccions generals per al 1.^r de març. El decret sortí en efecte; es restabliren, parcialment, les garanties constitucionals, es suprimí la cen-

sura de premsa, es llicenciaren els estudiants i es tancà la Universitat perquè no fessen nosa. Seguiren les declaracions sovintejades d'imparcialitat electoral i començaren les declaracions abstencionistes. L'abstenció comprenia republicans, socialistes, constitucionalistes... Davant aquest panorama, a darrera hora Romanones, secundat per Cambó, provocà la crisi, i el Gabinet Berenguer expirà el 14. Començaren les consultes a Palau; el rei encarregà el Poder a Sánchez Guerra, qui fracassà. Més consultes, i per fi, d'una reunió d'elements monàrquics, el dia 18, al ministeri de l'Exèrcit, sorgí l'actual Govern presidit per l'almirall Aznar, i integrat per: Romanones a Estat, Alhucemas a Gràcia i Justícia, Lacierva a Foment, marquès de Hoyos a Governació, Ventosa a Finances, Gabriel Maura a Economia, Bugallal a Treball, Gascón i Marín a Instrucció Pública.

El Govern afirmà des d'un principi la seva missió de retorn a la normalitat i oferí obrir immediatament el procés electoral començant per la renovació completa dels Ajuntaments, a la que han de seguir les Diputacions i les eleccions generals de Diputats a Corts i Senadors. El període electoral per a les eleccions municipals s'obrí dia 22, i el mateix dia quedaren restablertes totes les garanties constitucionals i aixecada de nou la censura de premsa. Les eleccions han d'ésser el 12 d'abril.

***

Indultat de les causes que se li seguien, ha tornat a Catalunya Francesc Macià, qui, reintegrat a la política activa, dirigeix l'organització del seu partit "Estat Català".

***

En desembre 1930, hi hagué com tothom sap, un intent revolucionari, a Jaca primer,—on, un cop dominat el moviment, foren jutjats en Consell sumaríssim, i afusellats immediatament dos capitans de l'exèrcit,—i a Cuatro Vientos després, amb un alçament de l'aviació patronat pel comandant Franco, que fou també dominat. Aquells dies circularen uns manifestes republicans que donaren motiu per ficar a la presó als Srs. Alcalà Zamora, Miquel Maura, Casares, Largo Caballero i Ferran de los Rios.

Aquest mes s'han vist les respectives causes. A Jaca, dia 13 i següents, tengué lloc el Consell de Guerra, en el veredicte del qual hi havia una pena de mort per un capità, que fou immediatament indultat. A Madrid, ha tengué lloc el judici contra els firmants del citat manifest, que han resultat condemnats, tots i cadascun d'ells, a sis mesos de presó. Manca només veure la causa pels successos de Cuatro Vientos. I s'ha de dir que per tot el país sura un ambient d'amnistia—com es respirava dies enrera l'ambient d'indult pel comdennat a mort de Jaca,—basat sobretot aquest ambient amb l'equilibri inestable de l'actual situació política, encara no suficientment aclarida.

***

Poc temps després de la constitució del ministeri actual, dit de concentració nacional monàrquica, sorgí la constitució del nou partit *Centre Constitucional*, integrat per elements regionalistes i mauristes principalment, i d'altres dispersos. Precedí a la constitució del partit la publicació d'unes cartes creuades sobre el tema entre els Srs. comte-duc de Maura i Cambó. Aquest darrer és, indubtablement, malgrat l'absència de cabdillatges personals de l'organització adoptada, el vertader cap i inspirador del nou partit, que ve a ésser, al cap i a la fi, el lògic coronament de la posició, francament

governamental i intervencionista, adoptada des de la caiguda de la primera dictadura pel prestigiós líder català.

* * *

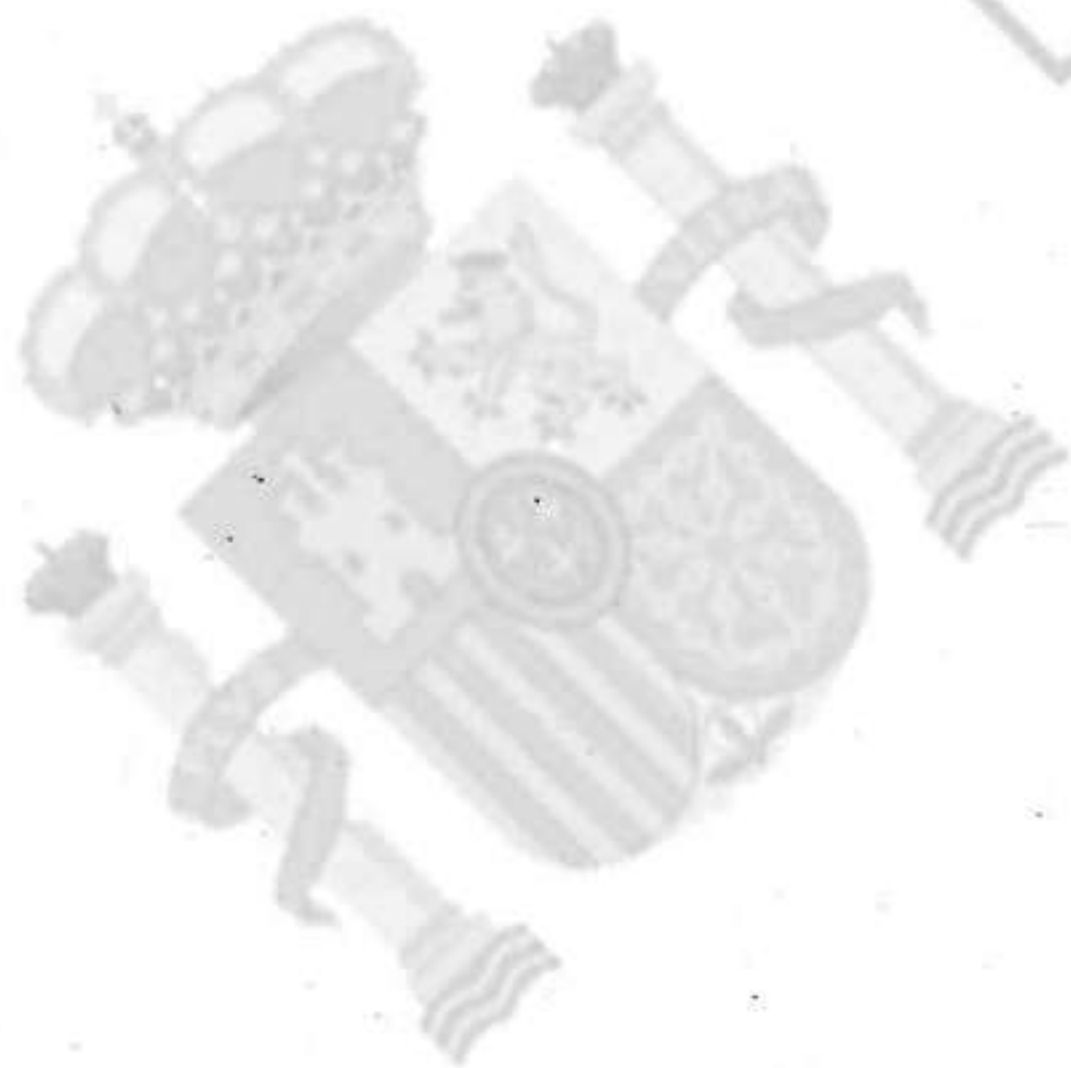
Un altre partit nou recent, el *Partit Catalanista Republicà*, resultat de la fusió d'“Acció Catalana” i “Acció Republicana.” La interessant Declaració del nou partit fou publicada l'11 del corrent per “La Publicitat” i “La Nau”, i el dia 22 s'ha celebrat un gran miting de presentació amb parlaments dels Srs. Massot, Pere Lloret, Rovira i Virgili, i Bofill i Mates, noms els més representatius de la nova agrupació. També es llegiren els parlaments de Carrasco i Nicolau d'Olwer que, com se sap, es troben fora d'Espanya.

* * *

I, encara, un altre nou partit o cosa semblant pot resultar de l'arribada del Sr. Santiago Alba a Madrid, el dia 19. En les seves primeres declaracions ja parlà de reorganització de forces, i des de la seva arribada han seguit les converses amb el grup constitucionalista, amb el qual sembla, de moment, ésser completa l'entesa.

* * *

A Barcelona s'ha celebrat, del 16 al 22 del corrent març, una magna Assemblea de Diputacions Provincials, dels resultats de la qual s'espera una influència benefactora i segura en l'endegament dels problemes provincials i el seu estatut definitiu a Espanya.

N O T I C I A R I

MN. ANTONI PONT.

Acaba de cloure els ulls a la vida aquest infadigable sacerdot que l'havia cremada generosament damunt els altars de la Religió i la Pàtria. Glorificà aquest doble ideal mitjançant el culte a la música religiosa i profana. Tota la seva cura s'adreçà al refluoriment del classicisme polifònic, d'acord amb les disposicions pontificies i al desvetllament de l'ànima popular amb el cant de les seves típiques tonades. En el seu càrrec de Mestre de Capella de la Seu, fou notable la seva actuació en la tasca de depurar i orientar la música religiosa en les grans solemnitats litúrgiques, conformement a l'esperit de l'Església. No menys intensa i de gran transcendència pública fou la seva obra d'educar artísticament el poble, mitjançant la formació de la famosa "Capella de Manacor" l'any 1897, de la qual foren l'ànima dos temperaments selectes: En Noguera i Mn. Pont. Per la festa de St. Sebastià de 1899 la "Capella", oficialment convidada per l'Ajuntament de Ciutat, cantava a la Seu una de les seves clàssiques misses, i en un concert públic donava a conèixer les composicions "Fill d'ànima" d'Alcover i "La Sesta" d'Alomar musicades per Noguera. Després venia a Mallorca l'"Orfeó Català" dirigit pel Mestre Millet amb tot un programa escollit, i en 1901, amb motiu del quart aniversari de la fundació, la "Capella", ho celebrava festivament. A la vetllada musical hi feien parlaments Joan Alcover, Felip Pedrell, Russinyol i Fèlix Escalles. La "Capella" des d'aquell dia cantava la cançó popular mallorquina "Don Joan i Don Ramon" admirablement harmonitzada pel gran mestre català Pedrell.

I les exhibicions de la "Capella" sovintejaren als pobles de Mallorca, acollida sempre amb entusiasme pel públic, menada triomfalment per la batuta del seu director. L'excursió a València fou una novella consagració de la valua de l'entitat coral, l'obra cabdal de Mn. Pont.

El 14 de març de 1917, i en la "Festa de la Música Catalana" organitzada per l'"Orfeó Català" li eren concedits dos premis i un accèssit pels estudis de música popular mallorquina; "Recull de cançons populars de Mallorca; Aplec de tonades, balls i danses populars mallorquines; Aplec de música popular".

A la primeria del segle actual en què el regionalisme començava a descloure's a la vida, en rebia un guany, i no petit, de l'actuació pública de la "Capella". Per això és sensible veure desaparèixer, un darrera l'altre, els homes representatius d'aquest moviment saludable, i és dolorós no trobar qui els substituesca. No volem allargar més la nota necrològica que ens pertoca dedicar, ara, a la bona memòria de l'artista selectíssim, del ciutadà patriota i educador, del sacerdot exemplar i benemèrit.

El seu nom ha de restar inesborrable en el nostre record.

TURISME

Arribaren a la nostra badia els següents vaixells: la motonau italiana "Vulcania"; el paquebot francès "France" i els vapors "Watussi", "Wan-goni" "Urambora" alemanys. Els paquebots anglesos "Laconia", "Duchess of Atholl".

La meritíssima societat "Fomento del Turismo" acaba d'editar mig milió de reproduccions d'aquarelles anunciadores de Mallorca per ésser col·locades als despatxs, mostradors, transatlàntics i altres llocs visibles a la península i estranger.

Foren hostes nostres Lord Astor, director del rotatiu anglès "The Times", el poeta català J. M. Segarra, vescomte de Güell, Ramon Gómez de la Serna, Carles Soldevila.

El famós metge Dr. Asuero i esposa. També el maharajà d'Indore, tots els quals s'allotjaren a l'"Hotel Formentor". Amb al maharajà, Sir Ieshwand Ras Holkar, vengueren la seva esposa i seguici. Abans de partir, visitaren les Cases de la Ciutat i el palau dels marquesos de Peralada, on foren polidament atesos i admiraren les joies que s'hi guarden.

De Mallorca se'n portaren immillorable record.

ELS VELLS MOLINS

La societat "Fomento del Turismo" ha adreçat al "Patronato Nacional de Turismo" una instància en defensa dels vells molins.

Remarca en ella que fa vint anys que existien a Mallorca més de dos-cents molins típics, que els avenços de la indústria elèctrica deixaren abandonats, en perjudici de llur existència.

La contribució imposada per l'Estat ha determinat la destrucció de bona part d'ells, en tal forma que actualment a penes en romanen una dotzena.

Demana al "Patronato" que faça una gestió vora el Govern perquè aquest, mitjançant una disposició general, alliberi els molins de tot impost i així veure de perllongar llur existència.

EL CODI PENAL DE LA DICTADURA

Responent el Col·legi d'Advocats de Mallorcà a la circular del Ministre sobre l'afer del Codi penal, acordà unànimement adherir-se a l'informe del Col·legi de Madrid i, consegüentment, demanar tot seguit la derogació.

CREUER AL VOLTANT DE L'ILLA

El Club de Regates de Ciutat, conscient de la seva missió, planeja una excursió, que ha d'ésser ben simpàtica.

Amb el fi de fomentar, per no dir iniciar encara, l'afició a l'esport nàutic i estrènyer els llaços entre els aficionats a la mar, organitza una esplèndida manifestació nàutica pel dia festiu de St. Jaume.

Es té pensat que l'estol de barques partisca cap al port de Pollença, on esperaran la motonau de la Transmediterrània, noliejada pels excursionistes, per passar la tarda i vespre de St. Jaume (dissabte) al dit port. L'endemà, diumenge, eixiria la motonau cap a Cabrera, on dinarien els excursionistes i després s'efectuaria el retorn a la ciutat.

UNA PLUJA ESTRANYA

Per diversos indrets de Mallorca va caure, no fa molt, una pluja de fang rogenc, del qual se n'han recollit mostres que seran objecte d'estudi.

A Sóller, el xaloc, a més d'aquesta terra que alguns creuen que pot procedir del Sahara, portà una quantitat enorme d'insectes petits i negreus, en tal forma que en alguns llocs n'hi havia més d'un centímetre de gruix.

El Servei Agronòmic estudia el cas per determinar si aquest fenomen pot portar conseqüències per l'agricultura.

UNA LÀPIDA A LA IMPREMTA GUASP

Un dels actes més simpàtics de les festes que ha celebrat el "Rotary Club de Mallorca" fou el de destapar la làpida col·locada a la façana de l'antiga impremta Guasp, a iniciativa del Club abans dit.

El projecte és degut a l'arquitecte Forteza i l'execució a l'escultor Sacanell. Recorda l'ornamentació de la làpida les xilografies que la família homenatjada estotja com a ric tresor. El marc és de marbre mallorquí i el pany central de pedra arenisca fina. A damunt hi sobressurt la següent llegenda escrita amb lletres romanes:

TRIBVT DEL ROTARY CLVB A L'ESTAMPA DE L'HONORABLE GABRIEL GVASP FUNDADA EN MDLXXIX, LA MES ANTIGA D'ÈVROPA, QVE SENS INTERRVPCIO SVBSISTEIX AMB EL MATEIX NOM I FAMILIA. MCMXXXI.

El secretari Sr. Pascual llegí l'acord pres per l'esmentada entitat de retre homenatge a la impremta dita, pel fet d'ésser la més antiga del món. El President Sr. Roca digué un bell parlament i afirmà que pròpiament no s'homenatjava la vella impremta, sinó la dinastia d'impressors que fundava l'honorable G. Guasp. I que en l'exaltació d'aquest fet es lloava l'obra d'aquella honrada artesanía dels segles XVI i XVII que tantes obres produïren de bon gust. Així el "Rotary Club" exalta tot el que té perfum de tradició i un autèntic sentit de pàtria. El Batlle de Ciutat Sr. Suau entona un càntic al treball, que de tal premi era mereixedor. Posa de relleu la labor cultural de la casa homenatjada a través del temps, tant digna d'admiració com les bel·leses naturals de l'illa i nota la coincidència de tal festa amb la de St. Josep, encarnació de la humilitat i del treball. Josep M.ª Roviralta s'adhereix a l'acte, en nom dels rotaris peninsulars i es felicita de poder assistir a acte tan eloqüent i solemne. I tot seguit el Batlle fa córrer la cortina i la làpida, monumental xilografia en pedra, obra de bon gust i distinció, apareix als ulls dels presents, qui aplaudeixen sorollosament.

En Felip Guasp, en nom de la família i amb viva emoció, llegeix unes paraules d'agraïment, on apunta bells records familiars.

Tot seguit els assistents pujaren a la impremta, on es féu funcionar una antiga premsa de fusta, amb la qual anaven imprimint-se uns recordatoris amb una xilografia amb la imatge de Ramon Lull i una llegenda de gràcies al Rotary, que tot seguit es repartien als invitats.

La nostra felicitació més coral al Rotary per l'obra de justícia que ha fet i a la família Guasp per l'honor que n'ha rebut.

EL COMTE DE KEYSERLING

Entre els hostes il·lustres que durant aquest mes han vingut a Mallorca cal citar el nom del tan anomenat pensador estonià que encapçala aquestes retxes. L'agrupació que amb el nom de "Conferentia Club" s'està organitzant ha volgut que també la nostra illa sentís la paraula de l'autor del "Diari de viatge d'un filòsof" i "Anàlisi espectral d'Europa" i alhora fundador i director de l'"Escola de Saviesa", de Darmstadt.

El primer parlament el féu al saló de "Domus Artis" i parlà d'"El que és l'ànima d'una Nació". El conferenciant opinà que més que la unitat de raça, llengua i altres elements que poden ajudar a formar una nació, el que la determina és el tenir un estil propi, així com pintors o literats tenen el seu.

En la segona conferència sobre el tema "La missió d'Espanya davant el món" digué que actualment estam travessant una època intel·lectualista, materialista, i que sembla que, per una llei de contrapunt, ha de venir després un temps en què predominarà el sentiment. Llavors—diu—pot ésser l'hora d'Espanya, on aquesta característica és més acusada que enlloc.

SETMANA DE LA SAVIESA, A FORMENTOR

En aquest recó poètic de l'illa, en plena naturalesa, sota els pins i davant la mar, el comte de Keyserling, rodejat de persones selectes, ha dirigit aquesta sèrie de sessions, en les quals hi han pres part Joan Estelrich, Alomar, Carles Soldevila, Josep M.ª de Sagarra, Ramon Gómez de la Serna, Josep Pla, vescomte de Güell, N'Isabel Llorach i altres.

Han estat tractats temes sobre nacionalisme, humanisme, sobrerrealisme, etc., amb molta competència i en forma rica de suggerències pels assistents.

OBITUARI

Ha mort a Madrid el marquès de Tenerife, D. Valerià Weyler. En vida fou Diputat a Corts per Mallorca i pertanyia a l'arma de Cavalleria. Estudià a l'Escola Superior de Guerra, demostrant gran intel·ligència. Amb ben poc temps de diferència, seguí a la mort del seu il·lustre pare.

Igualment finí els seus dies a So'n Marroig (Miramar) el distingit pintor N'Antoni Ribes Prats.

Fill del notable paisatgista del mateix nom, féu honor a la tradició pictòrica de la família, cultivant les Belles Arts i deixant belles mostres del seu talent.

De jove, visqué a Paris, dedicat a l'estudi de la Pintura, i va conreuar amb encert l'aquarel·la i el pastell.

Les costums de la gran urb francesa foren l'objecte de les seves preferències. Somniant dies de glòria i de profit material anà a Amèrica i exposà la seva obra, que el públic adquirí. Afalagat per la fortuna i la illusió, retorna En Ribes a la seva Pàtria, on la mort li vengué a fer desolada escomesa en el lloc més pintoresc de l'illa, a la seva possessió de So'n Marroig.

La mort fou plorada pels amics i artistes, que vegeren desaparèixer amb ell un sòlid prestigi. L'enterrament resultà commovedor. Les seves despulles reposen al cementiri de Deyà, el bell poblet de muntanya.

En anar a cloure el Noticiari, al costat dels noms de Mn. Pont i d'En Ribes, hem d'afegir el de N'Antoni Gelabert i Cano, poeta delicat i professor cultíssim qui tengué la virtut, en el compliment del seu càrrec, de desvetllar no poques vocacions literàries. Mancat de salut als seus darrers anys de vida, s'apartà de tota manifestació d'art i literatura, en el cultiu de la qual tant es distinguí. Algunes de les seves composicions poètiques foren

premiades en diferents Jocs Florals: "Primavera" en els de Girona, "Dins un coval" i "Tardoral" en els de Lleida, les quals aplegà en un tom, sota el títol de "Flors de tardor". Ha mort quan l'afalagava la illusió de fer-ne una tercera edició, notablement augmentada. Era un fervent admirador de l'obra per la cultura de Mallorca, i compartia les nostres inquietuds racials.

Ha traspasat aquest món el senyor En Tomàs Darder, figura venerable en la nostra ciutat i de prestigi indiscutible en medicina. En l'exercici de la carrera aconseguí èxits, que enlairaren el seu nom i el voltaren de merescuda fama. D'aquella triada benemèrita, que encara recordam, Alvarez, Sancho i Darder, ell n'era l'únic supervivent, qui ara acaba de finir octogenari.

Els seus mèrits i treballs a favor dels pacients li valgueren justíssimes recompenses, una d'elles l'ésser nomenat membre i Director de la Reial Acadèmia de Medicina, en el clos de la qual sovint donà proves d'una sòlida cultura professional.

Rebi el nostre condol la seva família, singularment l'amic coral i President de l'"Asociació per la Cultura de Mallorca", N'Emili Darder.

ERRADA

En la poesia "Cançó de la rosa", de Miquel Forteza i Pinya, publicada en el número darrer, i en el tercer vers de la segona quarteta fou suprimida la paraula *meus* per errada d'impremta. El vers sencer, doncs, ha de dir: *i els meus llavis posaré*. Les nostres excuses a l'autor.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:
ANTONI SALVÀ I RIPOLL

ADMINISTRADOR:
JOAN I. VALENTÍ I MARROIG

Redacció i Administració: *Palacio*, 40, baixos.—Ciutat de Mallorca
Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MATLORCA